

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 19 października 2020 r.

BADK.DPK.133.122.2020 MKo

P10-82/20	Data wpływu petycji 23 lipca 2020 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 15 października 2020 r.

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

TEMAT

UZASADNIENIE POSTANOWIENIA

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna.

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 99 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, poprzez uwzględnienie w jego treści obowiązku sporządzania uzasadnienia prawomocnych postanowień sądu zgodnie ze standardami wyroku odwoławczego.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji był stroną postępowania przygotowawczego, w którym występował jako pokrzywdzony. Prokurator Prokuratury Rejonowej w wyniku przeprowadzonego postępowania wydał postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa, ze względu na brak znamion czynu zabronionego.

Wnoszący petycję zgodnie z procedurą, zaskarżył zażaleniem orzeczenie prokuratora do sądu rejonowego, który postanowieniem nie uwzględnił zażalenia i zaskarżone orzeczenie prokuratora utrzymał w mocy. Sąd uzasadnił swoje postanowienie, lecz zdaniem autora petycji było ono niepełne i zbyt ogólne. Jak podnosi autor petycji, obecne przepisy Kodeksu postępowania karnego nie wskazują wprost, jakie warunki powinno spełniać uzasadnienie postanowienia.

Wnioskodawca stoi na stanowisku, że zapisanie w Kodeksie postępowania karnego obowiązku, właściwego uzasadniania postanowień kontrolujących orzeczenia prokuratury, wydaje się być konieczne. Ponadto, jak wynika z postulatu petycji, uzasadnienia prawomocnych postanowień sądu, wydane w postępowaniu karnym powinny być sporządzane zgodnie z warunkami przewidzianymi dla uzasadnień wyroków sądów odwoławczych.

W celu realizacji postulatu, wnioskodawca proponuje dodanie do art. 99 Kodeksu postępowania karnego zapisu o następującej treści:

„Prawomocne postanowienia sądu, muszą być uzasadniane zgodnie ze standardami wyroku odwoławczego”.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30 ze zm.) w art. 93 § 1 i 2 stanowi, że jeżeli ustawa nie wymaga wydania wyroku ani też nie przewiduje formy zarządzenia, sąd wydaje postanowienie.

Ponadto wskazać trzeba, że zgodnie z art. 93 § 3 w postępowaniu przygotowawczym

postanowienia i zarządzenia wydaje prokurator oraz inny uprawniony organ, a sąd – w wypadkach przewidzianych w ustawie.

Postanowienie powinno zawierać: oznaczenie organu oraz osoby lub osób, wydających postanowienie, datę wydania postanowienia, wskazanie sprawy oraz kwestii, której postanowienie dotyczy, rozstrzygnięcie z podaniem podstawy prawnej oraz uzasadnienie, chyba że ustawa zwalnia od tego wymagania (art. 94 § 1).

Uzasadnienie postanowienia sporządza się na piśmie wraz z samym postanowieniem. W sprawie zawilej lub z innych ważnych przyczyn można odroczyć sporządzenie uzasadnienia postanowienia na czas do 7 dni (art. 98 § 1 i 2).

Generalne wymogi stawiane uzasadnieniu wyroku, określa art. 424 § 1 k.p.k. stanowiąc, że musi ono zawierać zwięzłe wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku.

Ponadto, w uzasadnieniu wyroku należy przytoczyć okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary, a zwłaszcza przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary, środków zabezpieczających oraz przy innych rozstrzygnięciach zawartych w wyroku (art. 424 § 2 k.p.k.).

Przepis art. 457 k.p.k. zawiera regulacje dotyczące uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego. Zgodnie z § 3 tego przepisu w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego należy podać, czym kierował się sąd wydając wyrok oraz dlaczego zarzuty i wnioski apelacji sąd uznał za zasadne albo niezasadne.

INFORMACJE DODATKOWE:

Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał na wymogi, jakie w świetle art. 457 § 3 k.p.k. musi spełniać uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego, a zatem także uzasadnienie sądu rozpoznającego zażalenie, o którym mowa w art. 306 § 1a k.p.k. (zob. przykładowo wyrok z 21 września 2000 r., IV KKN 316/00, Legalis; wyrok z 20 stycznia 2000 r., III KKN 10/98, Lex nr 51450; postanowienie z 7 stycznia 2010 r., V KK 172/09, Lex nr 570154).

Uzasadnienie takiego orzeczenia może być bardziej lub mniej obszerne i szczegółowe, lecz sąd nie może pominąć jakiegokolwiek zarzutu i wniosku, a z uzasadnienia ma jasno wynikać stanowisko sądu, zawierające własną argumentację (zob. wyrok SN z 22 stycznia 2009 r., V KK 250/08, Lex nr 485024). Standard uzasadnienia wymienionego orzeczenia wymaga też odniesienia się do argumentacji stron, gdyż

zapewnia to im rzeczywistą a nie pozorną kontrolę odwoławczą zaskarżonego orzeczenia. Sąd odwoławczy obowiązany jest także przedstawić w pisemnym motywach powody nieuwzględnienia (bądź uwzględnienia) zarzutów sformułowanych w środku odwoławczym, a rozważania sądu powinny odnosić się do wszystkich zarzutów bez ograniczania się do zdawkowych i ogólnych stwierdzeń (zob. wyrok SN z 12 kwietnia 2007 r., II KK 341/06, R-OSNKW 2007, poz. 816). Nieprawidłowe sporządzenie przez sąd odwoławczy uzasadnienia wydanego orzeczenia z reguły wskazuje, że sąd ten nie rozpoznał wniesionego środka odwoławczego w należyty sposób (zob. wyrok SN z 19 listopada 2007 r., IV KK 262/07, R-OSNKW 2007, poz. 2645; postanowienie SN z 5 sierpnia 2008 r., III KK 68/08, R-OSNKW 2008, poz. 1582; wyrok SN z 8 marca 2007 r., V KK 167/06, R-OSNKW 2007, poz. 573). W postępowaniu kasacyjnym uzasadnienie orzeczenia sądu odwoławczego jest bowiem jedynym sposobem sprawdzenia, czy zostały rozważone wszystkie zarzuty sformułowane w środku odwoławczym oraz czy uczyniono to rzetelnie, a zatem dostatecznie wnikliwie i wyczerpująco.¹

Sąd Najwyższy – Izba Karna orzeczeniem z dnia 9 sierpnia 2017 r. sygn. akt II KK 220/17 postanowił, że wprawdzie przepisy art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k. i art. 98 § 1 k.p.k. nie określają precyzyjnie warunków, którym powinno odpowiadać uzasadnienie postanowienia, tym niemniej, z istoty uzasadnienia wynika to, że powinno ono wyczerpująco wyjaśniać przede wszystkim podstawę faktyczną postanowienia, a w miarę potrzeby wskazywać także przesłanki prawne. Tym samym uzasadnienie powinno, co do zasady, zawierać elementy określone w przepisie art. 424 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k., chociaż unormowanie to dotyczy bezpośrednio jedynie uzasadnienia orzeczenia zapadającego w formie wyroku. Wymogi dotyczące niezbędnych elementów uzasadnienia postanowienia zyskują na znaczeniu w odniesieniu do postanowień, które zbliżone są w swym charakterze do wyroków, a więc do orzeczeń merytorycznie kończących postępowanie.

Sąd Apelacyjny w Krakowie II Wydział Karny postanowieniem z dnia 27 listopada 2013 r., sygn. akt II AKz 464/13 wyjaśnił, że wprawdzie przepisy kodeksu postępowania karnego nie wskazują wprost, jakie warunki powinno spełniać uzasadnienie postanowienia (jak art. 424 k.p.k. co do wyroku), ale wynika to zarówno z istoty samego uzasadnienia, które ma wyjaśniać podstawy podjęcia przez sąd konkretnego rozstrzygnięcia jak i z licznych wypowiedzi orzecznictwa w tym zakresie. Sąd Apelacyjny wskazywał w swych orzeczeniach, że do uzasadnienia postanowienia stosuje się odpowiednio przepisy o

¹ Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 3 grudnia 2015 r., sygn. akt II KK 272/15.

uzasadnieniu wyroku, w szczególności art. 424 k.p.k., nakazujący wyjaśnić podstawę prawną rozstrzygnięcia (a nie jedynie jej przytoczenie), dokonać potrzebnych ustaleń faktycznych, więc wskazać udowodnione fakty i przyczyny oparcia się na zebranych dowodach bądź odmówienia wiary innym dowodom. Gdy uzasadnienie nie zawiera niezbędnych elementów, nie można go skontrolować ani rzeczowo ustosunkować się do zarzutów zgłoszonych w środku odwoławczym.

Uzasadnienie postanowienia powinno - jak uzasadnienie wyroku - spełniać funkcję perswazyjną, to jest wyłuszczać powody podjęcia decyzji, by strony mogły przekonać się o jej słuszności, a także funkcję kontrolną, to jest przedstawiać instancji odwoławczej podstawy do sprawdzenia tej słuszności.

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz